

Research Paper

The Mediating Role of Perception of Social Interaction in the Relationship between Moral Behavior and Identity Dimensions among Students

Arezou Delfan Beiranvand^{1*}, Ahmad Bayat²

1. PhD student in Educational Psychology, Bu-Ali Sina University, Hamadan, Iran.

2. Ph.D. in Psychology, Bu-Ali Sina University, Hamadan, Iran

Received: 07/03/1401

Accepted: 04/06/1401

PP:

Use your device to scan and read the article online

DOI:

[10.30495/ee.2022.1964345.1113](https://doi.org/10.30495/ee.2022.1964345.1113)

Keywords:

Moral Behavior, Identity Dimensions, Perception of Social Interaction, Students.

Abstract

Introduction: Students' moral behaviors can be related to identity components and their perception of social interactions. This research aimed to investigate the mediating role of perception of social interaction in the relationship between moral behavior and identity dimensions among students.

Research Methodology: The research method was descriptive-correlation and the statistical population included all senior high-school students of the second period in Hamedan city in the academic year 2021-2022. Two hundred and fifty students were selected by a multi-stage cluster sampling method. The data collection tools were Moral Behavior, Types of Identity, and Perception of Social Interaction questionnaires. Data analysis was done with the Structural Equation Modeling method by Lisrel software.

Findings: The findings indicated that the proposed model has a good fit with the experimental data ($\chi^2/df = 1.86$, GFI = 0.92, NFI = 0.96, CFI = 0.95, and 0.059 = RMSEA). The results of the Structural Equation Modeling indicate that the perception of social interaction has a significant mediating role in the relationship between moral behavior and identity dimensions. The results of the Sobel test also indicated that the perception of positive interaction ($P < 0.01$, $Z = 4.55$) and the perception of negative interaction ($P < 0.01$, $Z = 8.89$) have a significant mediating role in the relationship between moral behavior and identity dimensions.

Conclusion: Based on the findings of this research, it can be said that the moral behavior among students is related to the type of identity they have formed; and in this regard, the students' perception of their interactive patterns is also effective.

Citation: Arezou Delfan Beiranvand, Ahmad Bayat; The Mediating Role of Perception of Social Interaction in the Relationship between Moral Behavior and Identity among Students. Journal of Transcendent Education, Vol 2, No 2, Summer 2022, Pp 17-30

Corresponding author: Arezou Delfan Beiranvand

Address: PhD student in Educational Psychology, Bu-Ali Sina University, Hamadan, Iran

Tell: +98 9398925728

Email: arezou.delfan14@gmail.com

نقش میانجی ادراک تعامل اجتماعی در رابطه‌ی بین رفتار اخلاقی و ابعاد هویت در میان دانش‌آموزان

آرزو دلفان بیرانوند^{1*}، و احمد بیات²

1. دانشجوی دکتری روان‌شناسی تربیتی، دانشگاه بوعلی سینا، همدان، ایران.
2. دکتری روان‌شناسی، دانشگاه بوعلی سینا، همدان، ایران.

چکیده

مقدمه و هدف: رفتارهای اخلاقی دانش‌آموزان می‌تواند مرتبط با مؤلفه‌های هویتی و ادراک آنان از تعاملات اجتماعی باشد. این پژوهش با هدف بررسی نقش میانجی ادراک تعامل اجتماعی در رابطه‌ی بین رفتار اخلاقی و ابعاد هویت در میان دانش‌آموزان انجام شد.

روش‌شناسی پژوهش: روش پژوهش از نوع توصیفی-همبستگی و جامعه‌ی آماری شامل همه‌ی دانش‌آموزان دبیرستانی دوره‌ی متوسطه دوم شهر همدان در سال تحصیلی 1401-1400 بود. 250 دانش‌آموز به شیوه‌ی نمونه‌گیری خوشه‌ای انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها پرسش‌نامه‌های رفتار اخلاقی، انواع هویت، و ادراک تعامل اجتماعی بودند. تجزیه و تحلیل داده‌ها با روش مدل‌یابی معادلات ساختاری و به کمک نرم‌افزار لیزرل انجام شد. **یافته‌ها:** یافته‌ها نشان داد که مدل پیشنهادی با داده‌های تجربی برازش مناسبی دارد ($\chi^2/df = 1/86$)، $GFI = 0/96$ ، $NFI = 0/96$ ، $CFI = 0/95$ ، و $RMSEA = 0/059$. نتایج مدل‌یابی معادلات ساختاری حاکی از آن است که ادراک تعامل اجتماعی در رابطه‌ی بین رفتار اخلاقی و ابعاد هویت نقش میانجی معنادار دارد. نتایج حاصل از آزمون سوبل نیز نشان داد که ادراک تعامل مثبت ($Z = 4/55$ ، $P < 0/01$) و ادراک تعامل منفی ($Z = 8/89$ ، $P < 0/01$) در ارتباط بین رفتار اخلاقی و ابعاد هویت نقش میانجی معناداری دارند.

بحث و نتیجه‌گیری: برپایه‌ی یافته‌های این پژوهش می‌توان گفت که رفتارهای اخلاقی در بین دانش‌آموزان مرتبط با نوع هویتی است که در آنان شکل گرفته است و در این راستا ادراکی که دانش‌آموزان از الگوهای تعاملی خود دارند نیز اثرگذار می‌باشد.

تاریخ دریافت: 1401/03/07

تاریخ پذیرش: 1401/06/04

شماره صفحات:

از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید

DOI:

[10.30495/ee.2022.1964345.1113](https://doi.org/10.30495/ee.2022.1964345.1113)

واژه‌های کلیدی:

رفتار اخلاقی، ابعاد هویت، ادراک تعامل اجتماعی، دانش‌آموزان.

استناد: دلفان بیرانوند، آرزو؛ و بیات، احمد. (1401). نقش میانجی ادراک تعامل اجتماعی در رابطه‌ی بین رفتار اخلاقی و ابعاد هویت در میان دانش‌آموزان. فصلنامه علمی آموزش و پرورش متعالی، دوره دوم شماره 2، شماره صفحات 17-30

* نویسنده مسئول: آرزو دلفان بیرانوند

نشانی: دانشجوی دکتری روان‌شناسی تربیتی، دانشگاه بوعلی سینا، همدان، ایران.

تلفن: 09398925708

پست الکترونیکی: arezou.delfan14@gmail.com

مقدمه

هویت) است (McLaren, et al., 2021). پس این که یک دانش‌آموز رفتار اخلاقی انجام دهد یا خیر، از یک سو مرتبط با زمینه‌های اجتماعی و ارتباطی او با دیگران است و از سوی دیگر، وابسته به زمینه‌های درونی و فردی او می‌باشد. از آنجایی که هویت و هویت‌یابی یکی از مسائل اساسی در بین دانش‌آموزان است، بررسی ارتباط ابعاد آن با ارتباطات و درک فرد از تعاملات اجتماعی اهمیت زیادی دارد. ضمن آن که این ارتباط ممکن است در شکل‌گیری رفتارهای اخلاقی دانش‌آموز نقش داشته باشد.

هویت ساختار روانی- اجتماعی است که در سنین نوجوانی شکل می‌گیرد. از ویژگی‌های اصلی هویت، انتخاب ارزش‌ها، باورها، و هدف‌های زندگی است. اریکسون «هویت» را به معنای «دارا بودن تعریفی از خود» دانسته و نوجوانی را دوره‌ی کسب هویت می‌نامد (Erikson, 1994). McAdams (2001) نیز هویت را شرحی از زندگی فرد می‌داند که آغاز شکل‌گیری آن اواخر نوجوانی است. رشد هویت از دیدگاه Berzonsky (2003; 1989)، شامل تعامل بین فرآیند جذب اصول، کنترل ساختار هویت، و انطباق در یک بافت اجتماعی است و سه سبک هویت اطلاعاتی، هنجاری، و اجتنابی را مشخص کرده است. سبک هویت اطلاعاتی معرف کسانی است که به طور فعال از راه جستجو و ارزیابی اطلاعات مربوط به خود احساس هویت را ایجاد می‌کنند. این اشخاص به گونه‌ای فعال درباره‌ی خودپنداره‌های خویش، نگرشی انتقادی دارند و هنگامی که با اطلاعات گوناگون روبرو می‌شوند به بازنگری و همخوان کردن ساختار هویت خود و شرایط جدید روی می‌آورند (Ghasempour et. al., 2018). سبک هویت هنجاری از راه نبود تلاش‌های اکتشافی مشخص می‌شود و فرد بدون بررسی دقیق و موشکافانه‌ی انتخاب‌های دیگر، اهداف، ارزش‌ها، و تعهدات هویتی افراد مهم را می‌پذیرد. سبک هویت سردرگم- اجتنابی مانند سبک هنجاری از راه نبود تلاش‌های اکتشافی مشخص می‌شود؛ با این تفاوت که افراد دارای سبک سردرگم- اجتنابی، معیارهای هویتی که افراد مهم آن را توصیف کرده‌اند، نمی‌پذیرند. آن‌ها از اکتشاف درباره‌ی هویت اجتناب می‌کنند و ترجیح می‌دهند مطالبات موقعیتی و نیازهای کوتاه‌مدت فوری، تصمیم‌های هویتی آن‌ها را راهبری کنند. اگرچه افراد سردرگم- اجتنابی تا حدی اکتشاف می‌کنند اما چنین تلاش‌هایی اتفاقی است (Zarrin et. al., 2017). Berzonsky (2003) در کنار این سبک‌ها، روی عامل اساسی «تعهد» در ساختار هویت نیز تأکید می‌کند. او بر این باور است که تعهد نقش مهمی در تمایز سبک‌های پردازش هویت ایفا می‌کند و برای افراد، احساس هدف‌مندی به همراه دارد و به‌مثابه

در میان قلمروهای گوناگون تربیتی، اخلاق^۱ یکی از برجسته‌ترین حوزه‌هایی است که دال بر عاملیت انسان است؛ زیرا مسئولیت و پاسخ‌گویی انسان را در برابر انجام یا ترک عمل می‌طلبد. بندورا ظرفیت انسانی لازم برای عاملیت اخلاقی را مبتنی بر حس هویت شخصی، خودتنظیمی رفتار، و معیارهای فرد برای خودتجویزی می‌داند. در نظریه‌ی او، انسان مقهور محیط نیست و با توانایی‌های شناختی خود، حلقه‌ی واسطی میان موجبیت‌های پیرامونی و رفتار اخلاقی خود می‌سازد (Ashari & Hasani, 2014). اخلاق یعنی درک مجموعه‌ای از ارزش‌های مرتبط با رفتار درست، که در برابر آن رفتاری که مورد پذیرش یا غیرقابل پذیرش باشد ارزیابی می‌شود (Varghese & Michael Raj, 2014). اخلاق به معیارهای ارزشی انسان اشاره دارد (Brandt & Reyna, 2011) و به طور کلاسیک شاخه‌ای از فلسفه است که هدف آن بررسی این است که چگونه درباره‌ی رفتار درست یا نادرست و یا حتی معنای درست یا نادرست به نتیجه‌گیری می‌پردازیم (Stark, 2017). به عبارت دیگر، اخلاق بیانگر این است که روش رفتار کردن به صورت درست و نادرست چیست؛ برای نمونه فرد باید منصف باشد و در رابطه با دیگران بی‌عدالتی نکند (Haidt & Kesebir, 2010). اخلاق و رفتار اخلاقی با بهزیستی و رفاه انسان‌ها در ارتباط بوده (George, 2007) و بخش جدایی‌ناپذیری از قوانین و سیاست‌های اجتماعی ما به شمار می‌رود (Lane, 2019). اخلاق‌مداری به‌عنوان سرمایه‌ای راهبردی برای مجموعه‌های افراد مطرح است و پیش- شرط یک زندگی اجتماعی کارآمد را فراهم می‌سازد و نقش اخلاق در حفظ نظم اجتماعی به‌وسیله‌ی پژوهش‌گران رشته‌های مختلف شناخته شده است (Ellemers et. al., 2019). بر این اساس، رفتار اخلاقی شامل انجام اعمال و رفتارهای مورد پذیرش جامعه است (Rai & Holyoak, 2013) که پیامدهایی مانند مهربانی، انصاف، و پاسخ اجتماعی^۲ به نیازها و علائق دیگران را در پی دارد (Aquino, 2009). پس می‌توان گفت که از یک سو، اخلاق و ویژگی‌های اخلاقی در تشکیل ساختار هویت و شخصیت افراد و نیز از سوی دیگر، تنظیم تعاملات اجتماعی آنان با هم نقش مهمی دارد. برپایه‌ی مفروضات نظریه‌ی شناختی- اجتماعی بندورا (1986) که در دیدگاه تقابلی سه‌جانبه (تعیین‌گری متقابل) بیان شده است، میان «رفتار، متغیرهای محیطی، و عوامل مرتبط با فرد» پیوند دوسویه وجود دارد. بر این مبنا، رفتار اخلاقی فرد نیز حاصل برهم کنش‌های متقابل محرک‌های بیرونی (مانند زمینه‌ی اجتماعی) و محرک‌های درونی فرد (همانند شناخت، شخصیت، و

روان‌تحلیل‌گری و سنت رفتارگرا. درحالی‌که رفتارگرایان به شدت عینیت‌گرا و متمرکز بر رفتار مشهود هستند، روان‌شناسان تحلیلی، ذهن ناهشیار و هیجانات را موضوع بررسی‌های روان‌شناختی خود قرار داده‌اند. این تفاوت اساسی در موضوع و بالتبع روش‌شناسی، به حوزه‌ی اخلاق نیز کشیده شده است. در همین راستا، رستمی و شیخ‌الاسلامی (2018) با بررسی مدل علی رابطه‌ی تمایز‌یافتگی خود و ابعاد رفتار جامعه‌پسند با واسطه‌گری هویت اخلاقی دریافتند که مدل ارائه شده با داده‌های پژوهش برازش مناسبی دارد. تمایز‌یافتگی به نحو منفی، رفتار جامعه‌پسند معطوف به دیگران را پیش‌بینی می‌کند. هویت اخلاقی نیز رفتار جامعه‌پسند کمک‌رسانی را به نحو مثبت و رفتار جامعه‌پسند معطوف به دیگران را به نحو منفی پیش‌بینی می‌کند. همچنین هویت اخلاقی، نقش میانجی در رابطه‌ی میان تمایز‌یافتگی خود و رفتار جامعه‌پسند دارد.

شاه‌علی‌زاده و همکاران (2021) با بررسی نقش رهبری اخلاقی، هویت حرفه‌ای، و هویت سازمانی بر قصد هشداردهی خطاکاری حسابرسان مستقل دریافتند که رهبری اخلاقی بر قصد هشداردهی حسابرسان به صورت مستقیم و به واسطه‌ی هویت حرفه‌ای و هویت سازمانی تأثیر مثبت و معناداری دارد. پس اجرای رهبری اخلاقی و تقویت هویت حرفه‌ای و هویت سازمانی تمایل به هشداردهی در حرفه‌ی حسابرسی را افزایش می‌دهد و این مسئله موجب کاهش خطاکاری در مؤسسات حسابرسی خواهد شد. بررسی مدل تأثیر جامعه‌پذیری سازمانی در پاسخ‌گویی و رفتار اخلاقی با میانجی‌گری هویت سازمانی (Jabari et al., 2021) نشان داد که رابطه‌ی مثبت و معناداری بین جامعه‌پذیری سازمانی با پاسخ‌گویی و رفتار اخلاقی با نقش میانجی هویت سازمانی وجود دارد. در نتیجه، جامعه‌پذیری سازمانی، هم به طور مستقیم و هم به طور غیرمستقیم با میانجی‌گری هویت سازمانی می‌تواند پاسخ‌گویی و رفتار اخلاقی را تحت تأثیر قرار دهد.

Johnson & Tversky (1983) بر این باورند که ادراک تعامل اجتماعی مثبت، ارزیابی‌های خطرآفرین بسیار خوش‌بینانه و ادراک تعامل اجتماعی منفی، ارزیابی‌های خطرآفرین بسیار بدبینانه‌ای را موجب می‌شوند. با تمرکز بر جنبه‌های مثبت مانند شکل دادن یک رابطه‌ی دوستانه و کمک به دوستان، تعامل‌های سازنده و مثبت اجتماعی فرد افزایش می‌یابد (Azarbaijani, 2008). این تعاملات در دوران نوجوانی اهمیت بسیار زیادی دارد. زیرا فرد در پی یافتن هویت خود می‌باشد؛ با گروه دوستان ارتباط بیشتری برقرار می‌کند و جدای از خانواده و مدرسه نظام‌های اجتماعی دیگر را تجربه می‌کند. پس از این نظر اهمیت دارد که عوامل مرتبط با رفتارهای اخلاقی دانش‌آموزان بررسی شود و تعیین گردد که ارتباط ابعاد هویت با این رفتارها چگونه است. از سوی دیگر نیز بررسی پژوهش‌های پیشین نشان می‌دهد، این که دانش‌آموز چه

چارچوب مرجع عمل می‌کند که در محدوده‌ی آن‌ها رفتار فرد کنترل و ارزیابی می‌شود (Berzonsky, 2011). Marsia نیز چهار وضعیت هویت را مطرح می‌کند که عبارت‌اند از: 1- پراکندگی هویت: وضعیتی بدون بحران کنونی و بدون تعهد؛ دوره‌ای است که در آن نوجوان نه تصمیم می‌گیرد، نه سازش می‌کند، و نه توجه فعالی به اختیارات یا حق انتخاب خود دارد. 2- سلب هویت: وضعیتی با تعهد بدون بحران پیشین؛ دوره‌ای که در آن نوجوان بدون اندیشیدن، با هنجارها و معیارهای پدر و مادر خود سازگار می‌شود. 3- تعلیق هویت: وضعیتی با بحران کنونی و بدون تعهد؛ نوجوان هر تصمیم یا سازشی را به تعویق می‌اندازد، ولی به دیدگاه‌ها و مسائل پیرامون خود توجه کامل دارد. 4- اکتساب هویت یا هویت کسب شده: وضعیتی با تعهد و بحران پیشین؛ نوجوان می‌تواند سازشی بین نیازهای درونی خود و خواسته‌های اجتماعی برقرار کند. در این دوران نوجوان به تصمیم‌گیری در حوزه‌های شغلی، مذهبی، سیاسی، و جنسی می‌پردازد (Foroughan, 2020).

از آن‌جا که ما انسان‌ها به صورت اجتماعی زندگی می‌کنیم، درک درست و دقیق رفتارهای دیگران نقش مهمی در زندگی‌مان ایفا می‌کند. تعامل اجتماعی به معنای ایجاد رابطه‌ی بین دو نفر یا بیشتر است که منجر به واکنشی میان آن‌ها شود و این نوع واکنش برای هر دو طرف شناخته شده است. تعامل اجتماعی و برقراری ارتباط، می‌تواند یک موضوع فیزیکی، یک نگاه، و یا یک مکالمه و ارتباط بین افراد باشد (Daneshpour, 2007). در تعامل اجتماعی، ادراک در دو نوع ارتباط کلامی و غیرکلامی مهم است. ارتباط غیرکلامی یا زبان بدن را ارتباط بدون کلمات تعریف می‌کنند که شامل رفتارهای آشکار مانند حالات چهره، تماس چشمی، لمس، و تن صداست (Sutiayatno, 2018). برپایه‌ی دیدگاه Idowu & Esere (2007) ارتباط کلامی نیاز به کاربست واژگان، اعداد، و نشانه‌ها دارد. ادراک شامل آگاهی از رویدادها، مردم، اشیاء، و موقعیت‌ها می‌شود و مستلزم جستجو، به دست آوردن، و پردازش اطلاعات است. ادراک تعامل اجتماعی، فرآیند فعالی است که موجب فهم و درک رفتار دیگران می‌شود و دارای اشکال متفاوت مثبت و منفی است (Babakhani, 2012). در واقع ادراک اجتماعی شامل پردازش اطلاعات چندوجهی است که به هنگام شناخت تمایلات و مقاصد دیگران رخ می‌دهد. همچنین، ادراک اجتماعی ادغام اطلاعات اصلی، پیامدها، اثرات، و سرنخ‌ها را برای ایجاد برداشت، استخراج مقاصد، و رسیدن به قضاوت‌ها در پی دارد (Liu et al., 2018).

پژوهش جهانگیرزاده (2011) نشان داد که دیدگاه‌های هویت، شخصیت، و دیدگاه‌های رفتاری در اخلاق و رشد اخلاقی در چارچوب دو سنت متعارض روان‌شناختی قرار دارند: سنت

در شهر همدان قرار داده شد. همچنین زمان پاسخ‌گویی به مقیاس‌ها از طریق لینک الکترونیکی به مدت یک ماه بود. ملاک ورود به پژوهش دانش‌آموزان دبیرستانی متوسطه در دوره‌ی دوم در حال تحصیل در سال 1401-1400 در شهر همدان و تمایل به مشارکت در پژوهش بود. ملاحظات اخلاقی که در این پژوهش مورد توجه قرار گرفت شامل رضایت آگاهانه، شرکت داوطلبانه آزمودنی‌ها، حق انصراف از پژوهش، و رعایت حریم خصوصی (رازداری و محرمانگی) آزمودنی‌ها بود. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش مدل‌یابی معادلات ساختاری، آزمون سوبل، و شاخص‌های برازندگی برای الگوی تدوین شده مانند شاخص ریشه میانگین مجذورات خطای برآورد (Root mean square error of approximation; RMSEA)، شاخص برازندگی فزاینده (Incremental Fit Index; IFI)، شاخص برازندگی تطبیقی (confirmatory factor analysis; CFI)، شاخص نیکویی برازش (Goodness-of-fit index; GFI)، و شاخص برازندگی X^2/df استفاده شد. برای گردآوری داده‌ها از ابزار پرسش‌نامه‌های مرتبط، استفاده شد که در ادامه شرح آن‌ها آمده است.

پرسش‌نامه‌ی رفتار اخلاقی: این مقیاس 43 گویه‌ای توسط رشید و دلفان بیرانوند (1401) ساخته شده و دارای سه خرده‌مقیاس اجتماع‌محور مثبت، اجتماع‌محور منفی، و شخص‌محور است. نمره‌گذاری برپایه‌ی طیف لیکرت 5 درجه‌ای (تقریباً همیشه = 5، اکثر اوقات = 4، گاهی اوقات = 3، به ندرت = 2، و هیچ‌گاه = 1) انجام می‌شود. همسانی درونی این مقیاس با روش ضریب آلفای کرونباخ برای نمره‌ی کل 0/956 و برای زیرمؤلفه‌های فوق به ترتیب 0/993، 0/857، و 0/826. گزارش شده است. در پژوهش حاضر مقیاس کلی رفتار اخلاقی در نظر گرفته شده و مقدار آلفای کرونباخ برای کل مقیاس 0/96 به دست آمد.

پرسش‌نامه‌ی حالات هویت: این ابزار 64 گویه‌ای توسط Beniyon & Adams در سال ۱۹۸۶ ارائه شده و دارای ۴ مؤلفه شامل آشفتگی، زودشکل‌گرفته، تعویق افتاده، و پیشرفته می‌باشد. نمره‌گذاری برپایه‌ی طیف لیکرت 6 درجه‌ای (از کاملاً موافقم = 5 تا کاملاً مخالفم = 0) است. روایی محتوایی برپایه‌ی نظر اساتید و متخصصان حوزه‌ی روان‌شناسی مورد تأیید قرار گرفته و پایایی آن براساس نتایج به دست آمده از آزمون آلفای کرونباخ مورد قبول (0/79) می‌باشد. بنیون و آدامز (1987) پایایی این آزمون را با روش آلفای کرونباخ بین 0/60 تا 0/8. و Karlson (1986; from Beniyon & Adams, 1987) همسانی درونی آن را بین 0/66 تا 0/81 گزارش کرده‌اند. در ایران آقاسلطان (2009) پایایی این آزمون را با روش دومینه‌کردن

تفسیر و ادراکی از تعاملات خود دارد و این ادراک چه نقشی در رفتار اخلاقی یا غیراخلاقی دانش‌آموز می‌تواند ایفا کند، مسئله‌ای است که مورد غفلت واقع شده است و در این حوزه خلأ پژوهشی وجود دارد. در همین راستا، این پژوهش در پی بررسی نقش میانجی ادراک تعامل اجتماعی در رابطه‌ی بین رفتار اخلاقی و ابعاد هویت در میان دانش‌آموزان است. بر این اساس، فرضیه‌های زیر مطرح هستند:

- ادراک تعامل اجتماعی در رابطه‌ی بین رفتار اخلاقی و ابعاد هویت نقش میانجی معنادار دارد.
- بین رفتار اخلاقی و ابعاد هویت رابطه‌ی معنادار وجود دارد.
- بین رفتار اخلاقی و ادراک تعامل اجتماعی رابطه‌ی معنادار وجود دارد.
- بین ادراک تعامل اجتماعی و ابعاد هویت رابطه‌ی معنادار وجود دارد.

روش‌شناسی پژوهش

روش این پژوهش توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه‌ی آماری شامل همه‌ی دانش‌آموزان دبیرستانی شهر همدان در سال تحصیلی 1401-1400 بود. از آن‌جا که روش‌شناسی مدل‌یابی معادلات ساختاری برای این پژوهش به کار رفته است، برای تعیین حجم نمونه می‌توان از اصول مدل‌یابی معادلات ساختاری سود برد. در این روش نباید نسبت تعداد نمونه (مشاهدات) به متغیرهای مستقل از ۵ کمتر باشد. در غیر این صورت، نتایج چندین تعمیم‌پذیر نخواهد بود (Houman, 2017). همچنین همیشه تأکید بر این است که کف نمونه نباید از 200 نفر کمتر باشد. با توجه به توضیحات فوق و برای اطمینان از این که افراد منتخب از همه‌ی دسته‌های گوناگون تشکیل‌دهنده‌ی جامعه هستند، 250 دانش‌آموز با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای انتخاب شده و به پرسش‌نامه‌ها پاسخ دادند. روش نمونه‌گیری خوشه‌ای فرآیندی است که از راه آن از کلاس، مدرسه، یا منطقه‌ی آموزشی به جای فرد به عنوان واحد نمونه‌گیری استفاده می‌شود (Delavar, 2019). داده‌های این پژوهش با روش مدل‌یابی معادلات ساختاری و به کمک نرم‌افزار لیزرل تجزیه و تحلیل شد.

در این پژوهش، به خاطر همه‌گیری کرونا ویروس (بیماری کووید-۱۹) در جهان، برای دسترسی به دانش‌آموزان، پرسش‌نامه‌های رفتار اخلاقی، هویت، و تعاملات اجتماعی با استفاده از سامانه‌های مجازی و به صورت الکترونیکی طراحی و ارائه شدند. سپس لینک مربوطه برای پاسخ‌گویی به مقیاس‌ها در شبکه‌ی شاد 4 دبیرستان (2 دخترانه و 2 پسرانه) متوسطه‌ی دوم

و دیگری در ستون افکار منفی. این مقیاس سال‌هاست که در گروه‌های بیمار و بهنجار به کار می‌رود و از پایایی و روایی قابل قبولی برخوردار است (Ganji, 2001). احمدپور و همکاران (2007) پایایی و روایی آن را تأیید کرده‌اند. کبایاشی (2000) اعتبار این پرسش‌نامه را 0/85 و هادیان (2008) 0/73. گزارش کرده‌اند (from Yazdkhasti, 2010). در این پژوهش نیز آلفای کرونباخ برای ادراک تعامل مثبت 0/87 و برای ادراک تعامل منفی 0/79 به دست آمد.

یافته‌ها

ابتدا یافته‌های جمعیت‌شناختی و سپس یافته‌های توصیفی آمده، در ادامه نیز فرضیه‌های پژوهش مورد بررسی قرار گرفته است.

جدول 1- فراوانی و درصد نمونه‌ی مورد بررسی برپایه‌ی سن

سن	تعداد (فراوانی)	درصد فراوانی
15 تا 17 سال	132	52/8
18 تا 20 سال	118	47/2
کل	250	100

جدول 2- آماره‌های توصیفی ابعاد هویت، ادراک تعامل اجتماعی، و رفتار اخلاقی

متغیرها	میانگین	انحراف معیار
هویت تعویقی	38/22	9/93
هویت پیش‌رس	33/01	10/40
هویت پیشرفته	49/37	7/35
هویت آشفته	28/48	5/58
ادراک تعامل منفی	34/08	7/12
ادراک تعامل مثبت	44/87	8/93
رفتار اخلاقی	111/61	21/78

متغیرهای مستقل به بررسی ضریب همبستگی بین متغیرهای پژوهش پرداخته شد.

بین 0/65 تا 0/77 و با روش آلفای کرونباخ بین 0/72 تا 0/86 به دست آورده است. در این پژوهش پایایی برای هویت تعویقی 0/84، هویت پیشرفته 0/83، هویت آشفته 0/93، و هویت پیش‌رس 0/81 به دست آمد.

پرسش‌نامه‌ی ادراک تعامل اجتماعی: این آزمون 30 گویه‌ای در سال 1994 توسط Glass ساخته شده و برای ارزیابی دو عامل افکار مثبت و منفی نسبت به تعامل‌های اجتماعی به کار می‌رود. نمره‌گذاری برپایه‌ی مقیاس 5 درجه‌ای لیکرت (1 = این فکر اصلاً به ذهن من نرسیده است؛ 2 = این فکر خیلی کم به ذهن من رسیده است؛ 3 = این فکر گاهی به ذهن من رسیده است؛ 4 = این فکر خیلی زیاد به ذهن من رسیده است؛ و 5 = این فکر همیشه به ذهن من رسیده است) انجام می‌شود. از این آزمون دو نتیجه به دست خواهد آمد؛ یکی در ستون افکار مثبت

در جدول 2، میانگین و انحراف معیار متغیرهای اصلی مشخص شده است. میانگین و انحراف معیار هویت تعویقی 38/22 و 9/93، هویت پیش‌رس 33/01 و 10/40، هویت پیشرفته 49/37 و 7/35، هویت آشفته 28/48 و 5/58، ادراک تعامل منفی 34/08 و 7/12، ادراک تعامل مثبت 44/87 و 8/93، و رفتار اخلاقی 111/61 و 21/78 به دست آمد.

پس از بررسی و تأیید پیش‌فرض‌های نرمال بودن توزیع داده‌ها، رابطه‌ی خطی بین متغیرها، استقلال خطاها، و عدم همخطی

جدول 3- نتایج ضریب همبستگی پیرسون

متغیرها	1	2	3	4	5	6	7
1- هویت تعویقی	1						
2- هویت پیش‌رس	0/57**	1					
3- هویت پیشرفته	-0/02	-0/06	1				
4- هویت آشفته	0/13*	0/13*	-0/31**	1			
5- ادراک تعامل منفی	0/5	0/02	-0/54**	0/33**	1		
6- ادراک تعامل مثبت	-0/03	-0/08	0/28**	-0/14*	-0/27**	1	
7- رفتار اخلاقی	0/04	-0/07	0/39**	-0/28**	-0/34**	0/53**	1

** P < 0/01, * P < 0/05

معنادار وجود دارد. در نهایت، بین ادراک تعامل مثبت با رفتار اخلاقی

($r = .53, P < 0/01$) رابطه‌ی مثبت و معنادار وجود دارد.

با توجه به این که ارتباط سبک‌های هویت تعلیقی و پیش‌رس با ادراک تعامل مثبت و منفی و رفتار اخلاقی معنادار نبود، این دو سبک از مدل پژوهش حذف شدند. برای بررسی فرضیه‌ها از روش مدل‌یابی معادلات ساختاری استفاده شد که نتایج آن در نمودارهای زیر ارائه شده است.

نتایج جدول 3 ارتباط بین متغیرهای پژوهش را نشان می‌دهد.

برپایه‌ی نتایج، هویت تعویقی با هویت پیش‌رس ($P < 0/01$ ،

$r = 0/57$) و هویت پیش‌رس با هویت آشفته ($P < 0/01$ ،

$r = 0/13$) رابطه‌ی مثبت و معناداری دارد. هویت پیشرفته با

ادراک تعامل منفی ($P < 0/01$ ، $r = -0/54$)، با ادراک تعامل

مثبت ($P < 0/01$ ، $r = 0/28$)، و با رفتار اخلاقی ($P < 0/01$ ،

$r = 0/39$) همبستگی معنادار دارد. هویت آشفته با ادراک تعامل

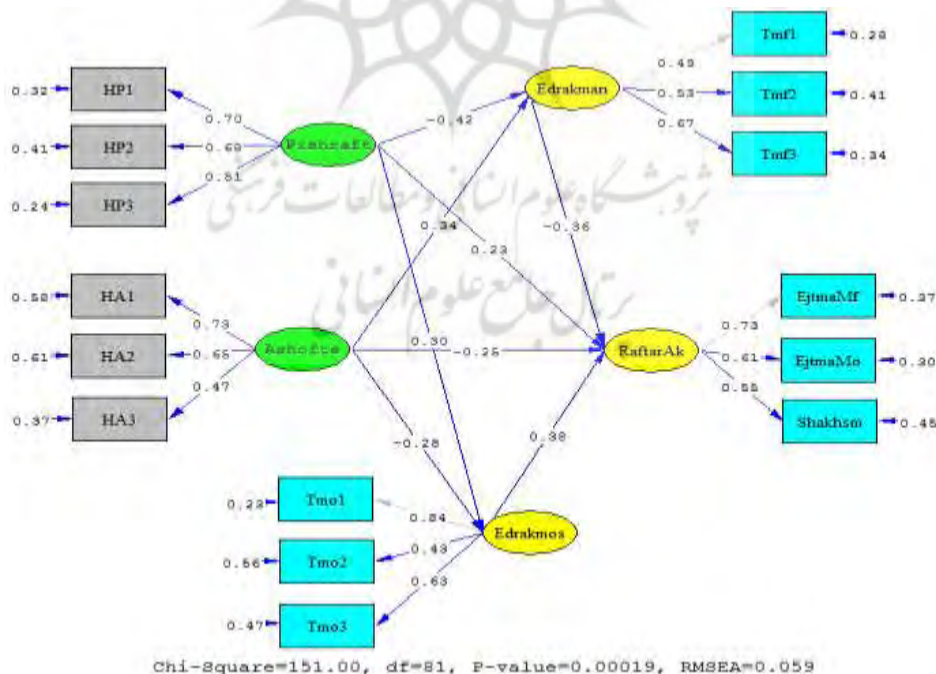
منفی ($P < 0/01$ ، $r = .33$)، رابطه‌ی مثبت، با ادراک تعامل

مثبت ($P < 0/01$ ، $r = -0/14$)، و با رفتار اخلاقی

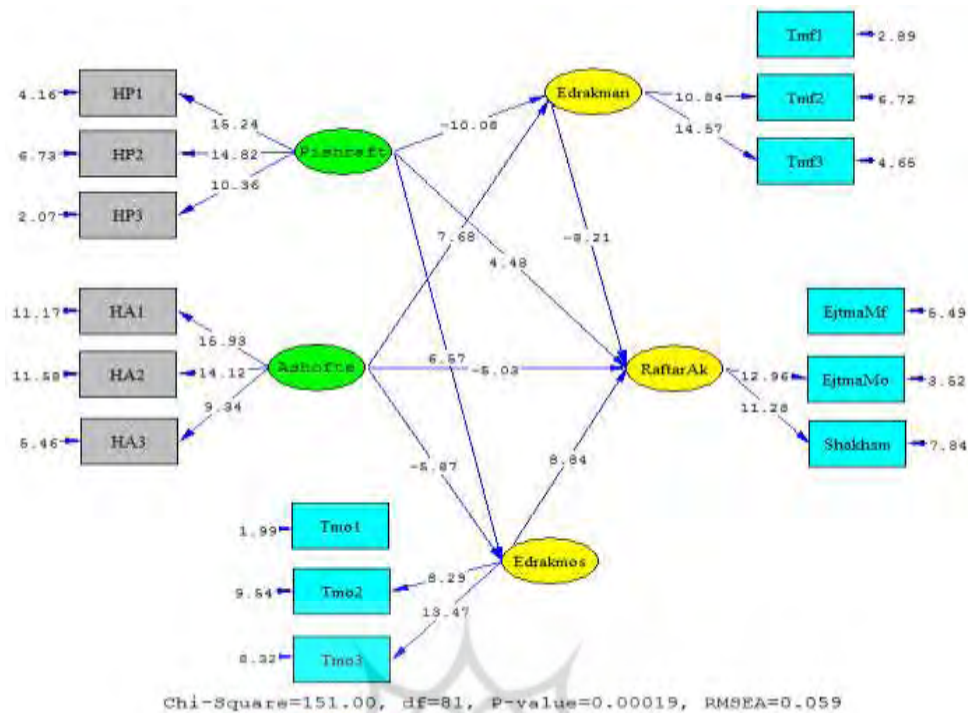
مثبت ($P < 0/01$ ، $r = -.28$)، رابطه‌ی منفی و معنادار دارد. همچنین

بین ادراک تعامل منفی با تعامل مثبت ($P < 0/01$ ، $r = -0/27$)

و با رفتار اخلاقی ($P < 0/01$ ، $r = -.34$)، رابطه‌ی منفی و

نمودار 1- روابط استاندارد ابعاد هویت و رفتار اخلاقی با میانجی‌گری ادراک تعامل اجتماعی

نمودار 2- مقادیر t روابط هویت و رفتار اخلاقی با میانجی‌گری ادراک تعامل اجتماعی

برای بررسی مناسب بودن برازش شاخص‌های مدل از معیارهای مختلفی استفاده شد که نتایج آن در جدول 4 آمده است.

جدول 4- شاخص‌های نیکویی برازندگی مدل

شاخص	χ^2/df	GFI	CFI	NFI	RMSEA
مقدار	1/86	0/92	0/95	. /96	0/059

جدول 4، برازش مدل در سطح خوبی قرار دارد. در کل روابط مفهومی پژوهش با داده‌های تجربی مورد بررسی قرار گرفت و نتایج برازش مدل در نمودارهای به دست آمده نشان می‌دهد که مدل رابطه‌ی هویت و رفتار اخلاقی با میانجی‌گری ادراک تعامل اجتماعی از برازش مطلوبی برخوردار است. در ادامه روابط استاندارد و سطوح معناداری متغیرها در مدل برپایه‌ی نمودارهای به دست آمده، مورد بررسی قرار گرفت که نتایج آن در جدول 5 آمده است.

نسبت مجذور خی به درجه‌ی آزادی فاقد معیاری ثابت برای مدل قابل قبول است. شاخص نیکویی برازش، شاخص برازش تطبیقی، و شاخص برازش استاندارد برای مدل‌هایی که برازندگی خوبی دارند، مساوی یا بزرگ‌تر از 0/9 است. همچنین مقدار ریشه‌ی میانگین مجذورات پسماندها برای مدل‌هایی که برازندگی خوبی دارند، مساوی یا کمتر از 0/05 است و مقادیر بالای 0/05 تا 0/08 نیز خطای معقول در جامعه را نشان می‌دهد. با توجه به شاخص‌های نیکویی برازندگی گزارش شده در

جدول 5. ضرایب استاندارد و سطوح معناداری روابط بین متغیرهای پژوهش

مقدار t	ضریب استاندارد	مسیرها
-10/08	-0/42	اثر هویت پیشرفته بر ادراک منفی
6/57	0/30	اثر هویت پیشرفته بر ادراک مثبت
7/68	0/34	اثر هویت آشفته بر ادراک منفی
-5/87	-0/28	اثر هویت آشفته بر ادراک مثبت
4/48	0/23	اثر هویت پیشرفته بر رفتار اخلاقی
-5/03	-0/25	اثر هویت آشفته بر رفتار اخلاقی
-8/21	-0/36	اثر ادراک منفی بر رفتار اخلاقی
8/84	0/38	اثر ادراک مثبت بر رفتار اخلاقی

مقادیر t بالای 1/96 معنادار هستند

آشفته بر رفتار اخلاقی ($\beta = 0/25$, $t = 5/03$) منفی و در سطح 0/01 معنادار است. اثر ادراک تعامل مثبت بر رفتار اخلاقی ($\beta = 0/38$, $t = 8/84$) مثبت و در سطح 0/01 معنادار و اثر ادراک تعامل منفی بر رفتار اخلاقی ($\beta = 0/36$, $t = -8/21$) منفی و در سطح 0/01 معنادار است. برای بررسی نقش واسطه‌ای ادراک تعامل اجتماعی در ارتباط بین ابعاد هویت (پیشرفته و آشفته) و رفتار اخلاقی از آزمون سوبل استفاده شد که نتایج آن در جدول 6 گزارش شده است.

برپایه‌ی نتایج جدول 5 اثر هویت پیشرفته بر ادراک منفی ($\beta = 0/42$, $t = -10/08$) منفی و معنادار و اثر هویت آشفته بر ادراک منفی ($\beta = 0/34$, $t = 7/68$) مثبت و در سطح 0/01 معنادار است. روابط معنادار است. اثر هویت پیشرفته بر ادراک مثبت ($\beta = 0/30$, $t = 6/57$) مثبت و در سطح 0/01 معنادار و اثر هویت آشفته بر ادراک مثبت ($\beta = 0/28$, $t = -6/87$) منفی و در سطح 0/01 معنادار است. اثر هویت پیشرفته بر رفتار اخلاقی ($\beta = 0/23$, $t = 4/48$) مثبت و معنادار و اثر هویت

جدول 6- نتایج حاصل از بررسی نقش واسطه‌ای ادراک تعامل اجتماعی در ارتباط بین ابعاد هویت و رفتار اخلاقی

P	Sobe	Te((((	متغیر میانجی	متغیر ملاک	متغیر پیش‌بین
0/01	8/89		ادراک تعامل منفی	رفتار اخلاقی	هویت پیشرفته
0/01	4/55		ادراک تعامل مثبت	رفتار اخلاقی	هویت پیشرفته
0/01	-5/27		ادراک تعامل منفی	رفتار اخلاقی	هویت آشفته
0/01	-4/12		ادراک تعامل مثبت	رفتار اخلاقی	هویت آشفته

یافته می‌توان گفت که رفتارهای افراد تحت تأثیر تعبیر و تفسیرهای آنان از موقعیت و شرایطی است که در آن قرار دارند. بخشی این تعبیر و تفسیر برگرفته از ادراک افراد از تعاملات اجتماعی آنان با دیگران است. حال این‌که فرد چگونه رفتاری را انجام دهد می‌تواند متأثر از برداشت و ادراک او از تعاملات اجتماعی باشد. همچنین، این هویت افراد است که تعیین می‌کند در موقعیت‌های گوناگون چگونه رفتار کند. فردی که هویت آشفته داشته باشد، رفتارهای آشفته نیز خواهد داشت. کسی که هویت پخته و شکل‌یافته‌ای دارد، رفتارهای پخته و پسندیده‌ای نیز از خود نشان می‌دهد.

حال اهمیت این یافته‌ها در این نکته است که این پژوهش در نوجوانان انجام شده است. نوجوانی به عنوان یکی از مهم‌ترین دوران زندگی شناخته می‌شود و با تحصیل در دبیرستان همزمان است. از یک سو، این دوره با پیچیده‌ترین تحولات روانی انسان همراه است (Farhadi, 2014) و از سوی دیگر، دوره‌ای

نتایج حاصل از آزمون سوبل در جدول 6 نشان می‌دهد که متغیر ادراک تعامل منفی در ارتباط بین هویت پیشرفته و رفتار اخلاقی نقش میانجی معناداری دارد ($Z = 8/89$, $P < 0/01$). همچنین ادراک تعامل مثبت در ارتباط بین هویت پیشرفته و رفتار اخلاقی نقش میانجی معناداری دارد ($Z = 4/55$, $P < 0/01$).

بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش به دنبال بررسی نقش میانجی ادراک تعامل اجتماعی در رابطه‌ی بین رفتار اخلاقی و ابعاد هویت در میان دانش‌آموزان شهر همدان بود. نتایج مدل‌یابی معادلات ساختاری نشان داد که ادراک تعامل اجتماعی در رابطه‌ی بین رفتار اخلاقی و ابعاد هویت (آشفته و پیشرفته) نقش میانجی معنادار دارد. این یافته با نتایج پژوهش‌های پیشین (Sadeghi & Sobhani, 2011; Jahangirzadeh, 2011; Ashari & Hasani, 2014; Rostami & Sheikholeslami, 2018; Shahalizadeh et al., 2021; Jabari et al., 2021) همسو می‌باشد. در تبیین این

باشد که در آن است. ادراکی که ناشی از تعامل با آموزگار، همکلاسی، یا مدیر مدرسه است. پس شرایط در هر موقعیتی و در جریان تعامل با هر کسی ممکن است تفاوت داشته باشد.

یافته‌های این پژوهش نشان داد که رفتار اخلاقی با ابعاد هویت و نیز ادراک از تعاملات اجتماعی ارتباط معناداری دارد. این یافته با نتایج پژوهش‌های پیشین (Jahangirzadeh, 2011; Rostami & Sheikholeslami, 2018; Jabari et. al., 2008; Azarbaijani, 2021) همسو است. در تبیین این یافته می‌توان گفت که هر رفتاری که از افراد سر می‌زند، برآیندی است از هویتی که او برای خود ساخته است. انسان‌ها در اغلب موارد در راستای همان هویتی رفتار می‌کنند که از خود سراغ دارند و نیز دیگران آن‌ها با آن ویژگی‌های هویتی و شخصیتی می‌شناسند. حال این رفتار می‌تواند یک رفتار اخلاقی یا یک رفتار غیراخلاقی باشد. در همین راستا، بررسی رابطه‌ی بین ابعاد چهارگانه‌ی هویت با رفتارهای مجرمانه و غیراخلاقی نیز حاکی از آن است که بین تمام ابعاد هویت و نگرش مثبت به رفتار بزهکارانه همبستگی منفی و معناداری وجود دارد. از میان ابعاد هویت، هویت ارتباطی، اجتماعی، و فردی تبیین‌کننده‌ی 45 درصد واریانس نگرش نسبت به رفتار بزهکارانه است (Jalali, 2016). با توجه به نقش ابعاد هویت در نگرش به انجام رفتارهای غیراخلاقی و بزهکارانه، چنانچه در برنامه‌های تربیتی به شکل‌گیری هویت به‌ویژه هویت ارتباطی و جمعی پرداخته شود، می‌توان نوجوانان غرق در فضای ارتباط مجازی و غیرقابل کنترل در قرن بیست‌ویکم را در برابر رفتارهای بزهکارانه و غیراخلاقی ایمن نمود. این کار زمانی امکان‌پذیر خواهد بود که الگوهای مناسبی هم در فضای مجازی و هم در دنیای واقعی برای دانش‌آموزان (به‌ویژه نوجوانان) فراهم شود. در کنار این، باید تلاش بر آن باشد تا تعاملات این افراد به‌گونه‌ای شکل بگیرد که ادراک مثبت و سازنده را در دانش‌آموزان تقویت نموده و رفتارهای اخلاقی و مثبت را تشویق کند. در این صورت ادراک مثبت و سازنده به همراه هویت ارتباطی اخلاقی و نوع‌دوستانه است که می‌تواند فرد را به سوی رفتار اخلاقی سوق دهد.

یافته‌ی دیگر این پژوهش نشان داد که بین ادراک تعامل اجتماعی دانش‌آموزان با ابعاد هویت آنان رابطه‌ی معنادار وجود دارد. این یافته همسو با یافته‌های پژوهش‌های پیشین (Berzonsky, 2011; Sutiayatno, 2018; Babakhani, 2012; Rostami & Sheikholeslami, 2018) می‌باشد. از آن‌جا که هویت و شخصیت در چارچوب ارتباطات بین‌فردی شکل گرفته و نمود می‌یابد (Karimi, 2021)، در تبیین این یافته می‌توان گفت بسته به این‌که کدام بعد از ابعاد هویتی در یک فرد برجسته و قالب باشد، ادراک از تعاملات اجتماعی برپایه‌ی آن

غربال‌کننده، تعیین‌کننده و جهت‌دهنده قلمداد می‌شود. در واقع مدارس نهادی اجتماعی و نمایان‌گر فرهنگ جامعه، جهان‌بینی، آداب و رسوم، مهارت‌ها، و انتقال علوم هستند (Khaliliyan & Aflakifard, 2017). در این زمینه، آموزش آداب و مهارت‌های زندگی که عاملی مداخله‌گر به شمار می‌رود، می‌تواند بر این اصل استوار باشد که نوجوانان حق دارند، توانمند شوند و نیازمند آن هستند که بتوانند از خود و علاقه‌های خود در موقعیت‌های سخت زندگی دفاع کنند. این نوع برنامه‌ها در پیشگیری از مخاطرات سلامت نگاهی کلی دارند و به آموزش محدود به یک مهارت بسنده نمی‌کنند. این تصور که هویت شخصی و اخلاقیات عمیقاً مستلزم هم هستند ریشه در نظریه‌های اخلاقی و روان‌شناختی دارند (Lapsley, 2015). نوجوانی، دوره‌ی گذر از کودکی به بزرگسالی و همراه با تغییرات چشمگیر در همه‌ی گستره‌های زندگی است که آن را به عنوان نقطه‌ی عطفی از سال‌های دیگر زندگی متمایز می‌کند. نوجوانان در این دوره درصددند تا در دنیای پرازدحام و شدیداً متغیر کنونی، جایگاه خود را بیابند و هویتی از خویش را به دست آورند؛ به عبارتی یکی از وظایف مهم دوره‌ی نوجوانی، شکل‌گیری هویت است (Naghypour, 2014). این هویت باید همسو با رفتارهای اخلاقی و مورد پسند جامعه باشد تا بتواند سازندگی و کارآمدی را در نوجوانان بهبود بخشد.

همان‌گونه که در پژوهش امیری (2018) بررسی نقش هویت اخلاقی و شناخت اخلاقی در قضاوت‌های اخلاقی شخصی و غیرشخصی سودگرایانه نوجوانان نشان داد نمرات بالاتر در هویت اخلاقی با سودگرایی پایین‌تر در قضاوت اخلاقی شخصی مرتبط است و شناخت اخلاقی بالا منجر به سودگرایی پایین‌تر در قضاوت‌های اخلاقی شخصی و غیرشخصی می‌شود، به نظر می‌آید که عوامل دیگری در میان باشد تا در نهایت یک رفتار اخلاقی یا غیراخلاقی انجام شود. به همین خاطر به دیگر پژوهش‌گران پیشنهاد می‌شود که نقش هویت اخلاقی و شناخت اخلاقی در ارتباط با رفتار اخلاقی بررسی گردد. همچنین، پیشنهاد می‌شود که نقش میانجی قضاوت اخلاقی در رابطه‌ی بین هویت اخلاقی و ادراک از تعاملات اجتماعی با رفتار اخلاقی مشخص شود. با توجه به همبستگی مثبت و معنادار بین هویت اخلاقی و شناخت اخلاقی، به نظر می‌رسد که درگیری فرآیندهای شناختی در قضاوت‌های اخلاقی شخصی منجر به قضاوت‌های سودگرایانه می‌شود. به همین خاطر پیشنهاد می‌گردد که نقش سود و قضاوت‌های سودگرایانه در رفتار اخلاقی نیز بررسی شود. هر دانش‌آموزی رفتار خود را برپایه‌ی سودها و زیان‌هایی می‌کند که ممکن است یک موقعیت برایش داشته باشد. در کنار زمینه‌های فردی، این سودها و زیان‌ها می‌تواند ناشی از ادراک فرد از موقعیتی

بودن نمونه به جامعه‌ی دانش‌آموزان شهر همدان، همکاری کم پسران برای مشارکت در پژوهش، استفاده‌ی صرف از ابزار خودگزارشی، و اجرا در یک بافت مدرسه‌ای اشاره کرد. این محدودیت‌ها تعمیم نتایج را به سایر گروه‌های سنی در بافت‌های گوناگون تحصیلی با محدودیت مواجه می‌سازد. از این‌رو لازم است که پژوهش‌گران در تعمیم نتایج این پژوهش احتیاط کنند.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

در این پژوهش فرم‌های رضایت‌نامه آگاهانه توسط تمامی آزمودنی‌ها تکمیل شد. همچنین اصل کمترین احتمال آسیب یا خطر و نیز اصل محرمانگی رعایت گردید.

حامی مالی

هزینه‌های این پژوهش توسط نویسندگان مقاله تأمین شد.

مشارکت نویسندگان

طراحی و ایده‌پردازی، اجرا، و تحلیل داده‌ها: آرزو دلفان بیرانوند؛ نگارش و ویرایش نهایی مقاله: احمد بیات.

تعارض منافع

بنابر اظهار نویسندگان مقاله حاضر فاقد هرگونه تعارض منافع می‌باشد.

شکل خواهد گرفت؛ چراکه فرد همسو با هویت خویش تعبیر و تفسیر از روابط اجتماعی خواهد داشت؛ با دیگران ارتباط برقرار خواهد کرد؛ و رفتارهای خود را تنظیم خواهد نمود. پس، این‌که فرد دچار تعلیق در هویت باشد یا هویتش آشفته باشد، ممکن است بر ادراک او از تعاملات اجتماعی اثر بگذارد. همچنین، چنانچه هویت دانش‌آموز پیشرفته باشد یا هویت زودرس باشد، نتایج متفاوتی را در پی خواهد داشت. این نتایج هم در برداشت او از روابط و تعاملات اجتماعی نمود پیدا می‌کند و هم در رفتارهای او پدیدار می‌شود. از آن‌جا که هویت اخلاقی به همراه کارکردها و رفتارهای اخلاقی در پدیدآیی یک شخصیت اخلاقی نقش مهمی دارند (Narvaez, & Lapsley, 2009)، پیشنهاد می‌شود که ارتباط ابعاد پنج‌گانه‌ی شخصیت با در نظر گرفتن نقش میانجی هویت اخلاقی با رفتار اخلاقی مورد بررسی قرار گیرد.

با توجه به این‌که رفتار اخلاقی نقش بسیار مهمی در رشد و پیشرفت یک جامعه دارد، یافته‌های این پژوهش می‌تواند در شناسایی افرادی که عملاً رفتار اخلاقی را در موقعیت‌های گوناگون زندگی نشان می‌دهند، یاری‌کننده باشد. البته یافته‌های این پژوهش تنها بخشی از عوامل مرتبط با رفتار اخلاقی را تبیین می‌کند و لازم است که سایر عوامل مؤثر بر رفتار اخلاقی شناسایی و بررسی شوند. از محدودیت‌های این پژوهش می‌توان به محدود

References

- Ahmadpour, A., Ahadi, H., Mazaheri, M., & Nafisi, Gh. (2007). Construction and validation of a scale to measure personality type and its relationship with coronary heart disease. *Knowledge and Research in Applied Psychology*, 32, 66-37. [In Persian]
- Amiri, S., (2018). The role of moral identity and moral cognition in personal and impersonal utilitarian moral judgments of adolescents with an emphasis on gender. *Social Cognition*, 7(2): 95-106. [In Persian]
- Aquino, K., Freeman, D., Reed II, A., Lim, V. K., & Felps, W. (2009). Testing a social-cognitive model of moral behavior: the interactive influence of situations and moral identity centrality. *Personality and Social Psychology*, 97(1): 123.
- Ashari, Z., & Hasani, M. (2016). Explanation and Criticism of Moral Agency in Social Cognitive Learning Theory, *Biennial Journal Educational Science from Islamic Point of View*, 2(2): 93. [In Persian]
- Azarbajani, M., Salarifar, M., Abbasi, A., Kaviani, M., Mousavi-Asl, M., Gharavi, M., & Khodapanahi, M. K. (2008). Social psychology with an attitude towards Islamic sources. Tehran: Samt. [In Persian]
- Babakhani, Vahidah; and Memipour, Maryam. (2011). The relationship between emotional intelligence and critical thinking with the perception of social interactions among students. *Behavioral Sciences*, 4(14): 61-77. [In Persian]
- Berzonsky, M. D. (1989). Identity style: Conceptualization and measurement. *Adolescent Research*, 4(3): 268-282.

Berzonsky, M. D., & Kuk, L. S. (2000). Identity status, identity processing style, and the transition to university. *Adolescent Research*, 15(1): 81-98.

Berzonsky, M. D. (2003). Identity style and well-being: Does commitment matter? *Identity*, 3(2): 131-142.

Berzonsky, M. D., Ciecuch, J., Duriez, B., & Soenens, B. (2011). The how and what of identity formation: Associations between identity styles and value orientations. *Personality and Individual Differences*, 50(2): 295-299.

Brandt, M. J., & Reyna, C. (2011). The chain of being: A hierarchy of morality. *Perspectives on Psychological Science*, 6(5): 428-446.

Daneshpour, A., & Charkhchiyan, M. (2007). Public spaces and factors affecting community life. *Bagh-e-Nazar*, 4(7): 19-28. [In Persian]

Delavar, A. (2019). Educational & Psychological Research. Tehran: Virayesh. [In Persian]

Ellemers, N., Van Der Toorn, J., Paunov, Y., & Van Leeuwen, T. (2019). The psychology of morality: A review and analysis of empirical studies published from 1940 through 2017. *Personality and Social Psychology Review*, 23(4): 332-366.

Erikson, E. H. (1994). *Insight and responsibility*. New York: Norton & Company.

Farhadi, Z., Roshanaei, G., Bashirian, S., & RezapurShahkolai, F. (2014). The effect of an educational program on school injury prevention in junior high school students of Famenin based on the health belief model. *Educational Community & Health*, 1(3): 1-11. [In Persian]

Foroughan, Mahshid. (2019). Human Development. Tehran: Arjmand. [In Persian]

Ganji, H. (2001). Personality evaluation. Tehran: Savalan. [In Persian]

George, B., & Sims, P. (2007). The Warren Bennis series. True north: Discover your authentic leadership. San Francisco, CA: Jossey Bass.

Ghasempour, F., Azimi, M., Sanagoo, A., & Mobasseri, A. A. (2018). Investigation of relationship between identity styles and achievement motivation in high school students in the city of Sari. *Pajouhan Scientific Journal*, 16(2): 46-52. [In Persian]

Hadian, M. (2008). Investigating the relationship between social perception and anger control. Master's thesis, Payam Noor University, Isfahan. [In Persian]

Haidt, J., & Kesebir, S. (2010). Morality, in Handbook of Social Psychology S. Fiske, D. Gilbert, G. Lindzey, Eds. Handbook of Social Psychology (5th Ed., pp. 797-832). Hoboken, NJ: Wiley.

Houman, H. A. (2016). Modeling structural rates using Lisrel software. Tehran: Samt. [In Persian]

Idowu, A. I. & Esere, M. O. (2007). *Communication in counselling: A multidimensional perspective*. Ilorin: Timsal Publishers.

Jabbari, Gh., Yari, J., & Maleki, S. (2021). The Model of the Impact of Organizational Socialization on Responsibility and Ethical Behavior through the Mediation of Organizational Identity: A Case Study of Faculty Members. *Organizational Culture Management*, 19(60): 227-250. [In Persian]

Jahangirzadeh, M. R. (2012). Identity-Personality and behaviorist views in moral development, 3(9): 65. [In Persian]

Jalali, M. (2016). Examining the relationship between the four dimensions of identity and attitude towards delinquent behaviors in teenagers. World conference of psychology and educational sciences, law and social sciences at the beginning of the third millennium, PESLSBTM01_606 [In Persian]

Johnson, E. J., & Tversky, A. (1983). Affect, generalization, and the perception of risk. *Personality and Social Psychology*, 45(1): 20-31.

Karimi, Y. (2021). Psychology of personality. Tehran: Virayesh. [In Persian]

Khalilian, Z., & Aflakifard, H. (2017). The effect of life skills training on efficacy and increasing happiness female students second period. *Education and Management Studies*, 7(1): 23. [In Persian]

Rashid, Kh., Delfan Beiranvand, A. (2022). Developing and Validation of Moral Behavior Scale among Students of Bu-Ali Sina University. Psychological methods and models. In Press [In Persian].

Lane, T. (2019). Commentary on Ethics and Morality (Ropiak, D. J). Edited by Thomas Lane.

Lapsley, D. (2015). Moral identity and developmental theory. *Human Development*, 58(3): 164-171.

Liu, R., Yuan, X., Chen, K., Jiang, Y., & Zhou, W. (2018). Perception of social interaction compresses subjective duration in an oxytocin-dependent manner. *Elife*, 7, 1-16.

McAdams, D. P. (2001). The psychology of life stories. *Review of General Psychology*, 5(2): 100-122.

McLaren, C. D., Boardley, I. D., Benson, A. J., Martin, L. J., Fransen, K., Herbison, J. D., ... & Bruner, M. W. (2021). Follow the leader: Identity leadership and moral behaviour in social situations among youth sport teammates. *Psychology of Sport and Exercise*, 55, 101940.

Naqipour, M., Sotoudeh, Z., Khosravi, S., & Honarparvaran, N. (2013). The relationship between identity and autonomy, competence, and dependence in high school teenagers. *Women and Family*, 9(27): 59-82. [In Persian]

Narvaez, D., & Lapsley, D. K. (2009). Moral identity, moral functioning, and the development of moral character. *Psychology of learning and motivation*, 50, 237-274.

Rai, T. S., & Holyoak, K. J. (2013). Exposure to moral relativism compromises moral behavior. *Experimental Social Psychology*, 49(6): 995-1001.

Rostami, S., & Sheikholeslami, R. (2018). Studying the Causal Model of the Relationship between Self-Differentiation and the Dimensions of Prosocial Behavior, by the Intermediation of Moral Identity. *Quarterly of Social Studies and Research in Iran*, 7(2): 369-393. [In Persian]

Sadeqi, H., & Sobhaninia, M. (2011). Ethical behavior to the self human agent and its part in ethics. *Research Quarterly in Islamic Ethics*, 4(12): 9. [In Persian]

Shahalizadeh, R., Nikoomaram, H., & Heidarpour, F. (2022). The Role of Ethical Leadership, Professional Identity and Organizational Identity in Whistleblowing Intention about Misconduct by Independent Auditors'. *Iranian journal of Behavioral & Valued Accounting*, 6(12): 213-246. [In Persian]

Starc, M. (2017). Ethics and the ethical attitude. *Jung journal*, 11(1): 47-52.

Sutiyatno, S. (2018). The effect of teacher's verbal communication and non-verbal communication on students' English achievement. *Language Teaching and Research*, 9(2): 430-437.

Varghese, B., & Mano-Raj, D. (2014). Psycho-social determinants of morality: A comprehensive review of the factors of moral information processing. *International Journal of Humanities and Social Studies*, 2(5): 131-135.

Yazdakhti, F. (2010). The relationship between the perception of social interaction with risk taking and anger control in students. *Evolutionary Psychology: Iranian Psychologists*, 7(26): 187-192. [In Persian]

Zarrin, A., Abdi, S., Paixão, M. P., & Panahandeh, A. (2017). Predicting of Academic Performance by Identity Styles and Self-efficacy Beliefs (Personal and Collective) in Iranian High School Students. *World Scientific News*, 61(2): 186-191. [In Persian]

